

nost dosadašnje predaje srpskog pravoslavnog puka, da je sv. Sava spaljen od Turaka na Vračaru. On iznosi mogućnost, da je ta predaja nastala tendencijozno od kaludera, da što više Turke pred narodom omraze. Iznosi dosta vjerojatne dokaze, da se tijelo sv. Save još sada čuva u manastiru Ždrebaonik. Na to da naročito upućuje historijat desne ruke, koja pripada tijelu sv. Save, i njegov arhimandritski štap, što je putovao zajedno s tom rukom. Ipak svi ti razlozi nemaju još peremptorne kritičke vrijednosti, nego će trebati sigurnijih historijskih razloga, da se činjenica potpuno dokaže. No svakako izgleda da ima više vjerojatnosti za piščevu tezu, negoli za spaljivanje na Vračaru.

Dr. J. Oberški.

M. Vanino: Povijest crkve katoličke. II. prerađeno izdanje. Jeronimska knjižnica. Tisak Narodne Prosvjete, Zagreb 1930. 8°, — 240.

Koliko je bila ova knjiga potrebna našem katoličkom puku, vidi se po tom, što je prvo njezino izdanje na jagmu raspačano. Bila je stoga sretna zamisao, da se priredi u drugom izdanju kao pučka knjiga među edicijama književnog društva sv. Jeronima u Zagrebu. Pisac je vanrednom vještinom i kritičkim historijskim sudom odabrao najznatnije događaje crkvene povijesti, da u zaokruženoj cjelini, divnom preglednošću i lakom stilu prikaže postanak, razvitak i djelovanje božanstvene uredbe kraljevstva Božjega na zemlji, katoličke crkve. Pri tom se naročito obazirao na naše domaće prilike, kako su se razvijale kao integralni dio opće crkvene povijesti. Osobito je uspio da lijepo prikaže blagotvorni utjecaj katoličke crkve na hrvatski narod s obzirom na njegov kulturni, politički i socijalni život. Prikazao je nadalje, kako su osobito bili zaslužni za kulturu i civilizaciju hrvatskog naroda različiti crkveni redovi i kongregacije, što su već od najstarijeg doba naše narodne povijesti bili u našem narodu rašireni. Tu valja naročito spomenuti zaslužni benediktinski red, zatim dominikanski, franjevački, pavlinski i isusovački red. Knjiga završuje sa prikazom pontifikata posljednjih petorice velikih papa, te toplim apologetskim epilogom o veličajnoj pojavi katoličke crkve u svijetu. Na svršetku je dodan još popis svih papa i općih crkvenih sabora. Knjiga imade veliku vrijednost ne samo kao pučko izdanje crkvene povijesti, nego i zbog toga, što se pisac kreće u obradbi strogo u granicama historijski i kritički nedvojbeno utvrđenih činjenica, koje je znao zaodjeti u lagano pučko ruho. — Zgodno odabrane ilustracije povećavaju pučki interes za knjigu i podaju joj tim veću vrijednost.

Ovom prigodom napominjemo, da bi bilo zgodno, da se ova knjiga priredi kao vjeronaučni udžbenik za VIII. razred srednjih škola. Držimo da bi mogla odlično zadovoljavati toj svrsi, samo bi u tom slučaju trebalo prirediti je prema novom službeno propisanom školskom pravopisu i zatražiti u tu svrhu potrebno državno odobrenje.

Dr. J. Oberški.

Katolička Crkva u Srbiji pod zaštitom A. U. Monarhije. Napisao dr. Bruno Lovrić, Niš. Štamparija »Sv. Car Konstantin«, 1930. 8° — 68. Cijena broš. Din 10.—.

Pisac je u ovoj brošuri ocrtao prilike katoličke crkve u Srbiji onamo od polovice prošloga vijeka (1851.) kad je papa Pijo IX. bio ime-

novao dakovačkog biskupa Strossmayera apostolskim vikarom cijele Srbije. Kroz to vrijeme djelovali su među katolicima u Srbiji vrijedni svećenici misijonari barnabita o. Cezar Tondini, francuski propovjednik o. Marbeau, zatim o. Vilibald Czok, član reda kamalduleza. Na osnovu historijskih dokumenata osvjetljene su teškoće i borbe ovih požrtvovnih svećenika u njihovom pastoralnom radu zbog zakulisnog spletkarstva austro-ugarske diplomacije, koja je zbog svojih političkih interesa neprestano radila na osujećivanju sklapanja konkordata između bivše kraljevine Srbije i Sv. Stolice, služeći se pri tom klevetama protiv poštenja ovih revnih svećenika sve dotle, dok ih nije uspjela ukloniti iz Srbije. Kraljevina Srbija nije bila načelno nesklona konkordatu, što više, iz nekih činjenica se bjelodano vidi, da je bila vrlo predusretljiva. Brošura završuje sa patriotskim refleksijama o današnjim prilikama katoličke crkve kod nas. U tom završetku vjerojatno da je pomutnjom piscu izmaklo, da je papa Nikola V. osnivač zavoda sv. Jeronima u Rimu, a u istinu je to papa Siksto V. — Brošura se naručuje kod samog pisca. Dr. J. Oberški.

Dr. Janko Šimrak: Crkvena unija u sjevernoj Dalmaciji u XVII. vijeku. Naklada »Narodne Prosvjete«, Zagreb. (Preštampano iz »Nove Revije«). Tiskara »Kačić«, Šibenik 1929., 8° — 32 sa prilogima faksimila dokumenata (5 slika).

Poznato je, kako je naš neutrudivi istraživač povijesti unije objelodanio već nekoliko opsežnih i vrlo važnih svojih radova na osnovu goleme kritički proučene arhivalne građe iz rimskih i domaćih arhiva, na osnovu kojih podao je našem naučnom svijetu sasvim nove kritičke znanstvene poglede na pitanje povijesti unionističkog pokreta u našim krajevima i na čitavom Balkanskom poluotoku. U ovoj monografiji najprije reasumirajući rezultate iznesene u predašnjim svojim studijama donosi vrlo tipičan primjer pozitivnih plodova unionističkog pokreta, a to je sjedinjenje Epifanija Stefanovića mitropolita Dalmacije u polovini 17. vijeka za pape Inocenta X. sa doseljenim vjernicima istočnog obreda u sjevernoj Dalmaciji njih oko 4000 i sa kaluderima manastira istočnog obreda, koji su na tom području spadali pod njegovu jurisdikciju. Sjedinjenje ovog mitropolite uslijedilo je na osnovu dubokog i iskrenog religioznog osvjedočenja. O aktu sjedinjenja poslao je taj metropolit po posebnim delegatima u Rim papi Inocentu X. tri pisma, i to dva na slavenskom, a treće na talijanskom jeziku, utvrđena vlastoručnim potpisom i pečatima toga mitropolite i pečatima manastira sv. Mihovila Arhandela u Zadru te istoimenoga manastira u Krki. Monografiju toplo preporučamo svima, koji se zanimaju za povijest unije kod nas. Dr. J. O.

Gross-Schneller: Udžbenik crkvenog prava katoličke crkve, preveo i dopunio osvrtom na posebne pravne odnose u Kraljevini Jugoslaviji Dr. Milan Novak, Zagreb 1930. Naklada školskih knjiga i tiskanica kr. banske Uprave savske banovine, str. XVI. + 456, cijena Din 120.—.

Udžbenik ovaj izradio je izvorno Dr. K. Gross, i. red. prof. bečkog univerziteta; Dr. H. Schneller, dvorski savjetnik u m., preradio ga je ka-